

Ιστορικά - Έθνικά

■ Μία Έπέτειος πολύ σημαντική

Η αρχή τής Γενοκτονίας τῶν Ἑλλήνων τῆς Μ. Ἀσίας*

Ἑκατὸ ἔτη: 1914-2014

τοῦ Γ. Ν. Παπαθανασόπουλου

Στὸ 2014 πολλές εἶναι οἱ ἐπέτειοι μνήμης. Μεταξὺ αὐτῶν καὶ τὰ ἑκατὸ χρόνια ἀπὸ τὴν ἔναρξη τοῦ Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου. Ὅμως εἶναι ξεχασμένη μία Έπέτειος πολύ σημαντική γιὰ τὸν Ἑλληνισμό, ἰδιαίτερα τὸ Μικρασιατικό. Πρόκειται γιὰ τὰ ἑκατὸ χρόνια ἀπὸ τὴν ἔναρξη τῆς Γενοκτονίας τῶν Ἑλλήνων τῆς Μ. Ἀσίας. Σημειώνεται ὅτι γιὰ τὴν ἀνάλογη ἐπέτειό τους τὸν ἐπόμενο χρόνο οἱ Ἀρμένιοι ἐτοιμάζουν ἐκδηλώσεις σὲ ὅλες τὶς χῶρες καὶ στοὺς διεθνεῖς Ὄργανισμούς...

* * *

Οἱ διωγμοὶ σὲ βάρος τῶν Ἑλλήνων εἶναι Γενοκτονία, ἀφοῦ ὑπῆρξαν «ὁμαδικοὶ φόνοι καὶ συστηματικὴ ἐξάλειψη τῶν ἰδίων καὶ τῶν χαρακτηριστικῶν τους ἀπὸ τὶς πατρογονικὲς τους ἐστίες». Τὴν Γενοκτονία πρὶν ἀπὸ εἴκοσι χρόνια ἀναγνώρισε ὁμόφωνα ἡ Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων, στὶς 24 Φεβρουαρίου 1994.

Ἐπίσης τὸν Δεκέμβριο τοῦ 2007 ἡ Διεθνὴς Ἐνωση Μελετητῶν Γενοκτονιῶν ἀναγνώρισε τὴ Γενοκτονία. Στὸ σχετικὸ Ψήφισμά της ἀναφέρεται:

«Ἀποφασίζεται ὅτι εἶναι πεποίθηση τῆς Διεθνoῦς Ἐνωσης Μελετητῶν Γενοκτονιῶν, ὅτι ἡ Ὄθωμανικὴ ἐκστρατεία ἐναντίον τῶν χριστιανικῶν μειονοτήτων τῆς αὐτοκρατορίας, μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1914 καὶ 1923, συνιστοῦν Γενοκτονία ἐναντίον τῶν Ἀρμενίων, τῶν Ἀσσυρίων, τῶν Ποντίων καὶ τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἀνατολίας».

Ἡ ἐπέτειος μνήμης τῆς ἔναρξης τῶν διωγμῶν σὲ βάρος τῶν Ἑλλήνων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας εἶναι σημαντική, γιατί τὰ μαρτύρια καὶ οἱ διωγμοὶ ποὺ ὑπέστησαν ἀπὸ τοὺς Ὄθωμανοὺς δυνάστες τοὺς δικαιολογοῦν ἀπολύτως τὸ ὄραμα τοῦ Ἑλ. Βενιζέλου καὶ τὴν ἀπελευθέρωση τῶν ἐδαφῶν τῆς Ἰωνίας ἀπὸ τὸν ἑλληνικὸ στρατό, τὸ 1919, ὅπως προηγουμένως εἶχε τὸ ἴδιο συμβεῖ μὲ τοὺς ὑπόδουλους Ἑλληνας τῆς Ἠπείρου, τῆς Μακεδονίας, τῶν νησιῶν τοῦ Ἀνατολικοῦ Αἰγαίου καὶ τῆς Θράκης.

Οἱ Νεότουρκοι κατὰ τὴν περίοδο 1914-1922 διέπραξαν προμελετημένο στυγερὸ ἔγκλημα σὲ βάρος τῶν Ἑλλήνων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Χρησιμοποίησαν ὅλες τις βάρβαρες καὶ ἐξοντωτικὲς μεθόδους ποὺ ἀργότερα χρησιμοποίησαν οἱ Χίτλερ καὶ Στάλιν. Τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς Γενοκτονίας τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ἀρμενίων ἦσαν ὁ ξεριζωμὸς, οἱ λεηλασίαι περιουσιῶν, οἱ βιασμοί, οἱ βίαιοι ἐξισλαμισμοί, ἡ ἐξάντληση σὲ ἀδιάκοπες πορεῖες καὶ τὰ βασανιστήρια στὰ στρατόπεδα «ἐργασίας», προδρόμων τῶν στρατοπέδων συγκέντρωσης καὶ τῶν γκουλάγκ.

* * *

Τὴν ἀρχὴν τῶν διωγμῶν τῶν Ἑλλήνων περιγράφει μὲ ἀκρίβεια ὁ Ἐθνομάρτυρας Χρυσόστομος Σμύρνης στίς, μέσα στὸ 1914, 42 Ἐπιστολές - Ἐκθέσεις του πρὸς τὸν Πατριάρχη τῆς Κωνσταντινούπολης**.

Στὴν πρώτη ἀπὸ αὐτές, τὴν 12ῃ Ἰανουαρίου 1914 γράφει, μετὰξὺ τῶν ἄλλων:

«Θεωρῶ καθῆκον νὰ γνωρίσω Ὑμῖν ὅτι συστηματικὸς διωγμὸς ἤρχισεν ἀσκούμενος κατὰ τῶν κατοικούντων τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας πληθυσμῶν, αἱ ἐκδηλώσεις τοῦ ὁποίου ρίπτουσιν εἰς τὴν ἀπόγνωσιν τοὺς περιφόβους Χριστιανούς».

Λόγω τῶν ἀσκουμένων διωγμῶν τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο, τὸν Μάϊο τοῦ 1914, κήρυξε τὴν Ἐκκλησίαν ἐν διωγμῶ καὶ διέταξε τὸ κλείσιμο τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν σχολείων.

Στίς 27 Μαΐου 1914 ὁ Χρυσόστομος γράφει, μετὰξὺ τῶν ἄλλων, στὴν Ἐπιστολὴν - Ἐκθεσὴν του:

«Χθὲς ἐκοινοποιήθη μοι τηλεγράφημα τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος ἀγγέλλον ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἐκηρύχθη ἐν διωγμῶ καὶ νὰ προβῶμεν εἰς τὸ κλείσιμον τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν σχολῶν, τοῦθ' ὅπερ καὶ αὐθωρεὶ διέ-

ταξα... Ἐν γένει ὁμως ἡ κατάστασις εἶνε εἰς ἄκρον ἀπελπιστικὴ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ εἰς ὅλα τὰ παράλια τῆς Μ. Ἀσίας. Ἡ ἐπαρχία ἰδίᾳ τῆς Αὐτοῦ Σεβασμιότητος τοῦ ἁγίου Ἐφέσου ἐδοκιμάσθη ἐσχάτως καθ' ὑπερβολὴν, καθὼς ἀνεκοίνωσέ μοι ὁ Ἰδιος, ἐπανελθὼν ἐκ τῆς ἀνὰ τὰ περιχώρα τοῦ Ἀδραμυττηνοῦ Κόλπου (περιοδείας του)...».

Στις 6 Ἰουνίου 1914 ὁ Μητροπολίτης Σμύρνης γράφει στὸν Πατριάρχη:

«Οἱ Χριστιανοὶ τῆς Μ. Ἀσίας, ὡς ἐκ τῶν ἄχρι τοῦδε γενομένων, ἀσφαλῶς πᾶς τις συμπεραίνει θὰ ὀδηγηθῶσιν ὡς πρόβατα εἰς σφαγὴν, θὰ γυμνωθῶσι καὶ θὰ ἐκδιωχθῶσιν, ἂν μὴ καὶ σφαγῶσιν, ἐν δεδομένη στιγμῇ, ὅταν θὰ σημάνη τὸ πρόσταγμα καὶ θὰ σημάνη πολλῶ ταχύτερον ἢ ὅσον πᾶς τις φαντάζεται».

Σχεδὸν κάθε ἡμέρα τοῦ 1914 ὁ Χρυσόστομος περιέγραφε στὸν Πατριάρχη γεγονότα ἀπὸ τῆ Γενοκτονία τῶν Ἑλλήνων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἕως τὴν 15η Αὐγούστου τοῦ ἰδίου ἔτους, λίγες ἡμέρες πρὶν βιαίως ἀπομακρυνθεῖ τοῦ ποιμνίου του καὶ τεθεῖ ὑπὸ περιορισμὸ στὴν Κωνσταντινούπολη.

Γράφει ἀνήμερα τῆς Παναγίας:

«Ἡ κακοδαιμονία καὶ ἡ ἀθλιότης τοῦ Χριστιανικοῦ λαοῦ ἐνταῦθα ἔφθασε εἰς τὸ μὴ περαιτέρω. Ἡ λεγομένη στρατολογία, πράγματι δὲ ἐξεπίτηδες ἐπινενοημένη ἀφόρητος τυραννία καὶ δουλεία, ὑπερηκόντισε καὶ αὐτὴν τὴν ἐπαίσχυντον δουλείαν καὶ τὰ καταναγκαστικὰ ἔργα, εἰς τὰ ὁποῖα ἐν Αἰγύπτῳ ἐδούλευεν ὁ παλαιὸς Ἰσραήλ. Ἐκάλεσαν δὴθεν τοὺς Χριστιανούς 31-45 ἐτῶν ὑπὸ τὰ ὄπλα, ἀλλὰ... τοὺς ἐμάνδρισαν ἐντὸς σκοτεινῶν εἰρκτῶν καὶ ἐκεῖθεν τοὺς ἐξήγαγαν καὶ ὡς εὐτελῆ ἀγέλην τοὺς ὠδήγησαν εἰς τὰ λατομεῖα τὰ ἐξωθεν τῆς Σμύρνης... καὶ ἐκεῖ τοὺς κατεδίκασαν εἰς καταναγκαστικὰ ἔργα, ὡς τοὺς ἐσχάτους τῶν καταδίκων καὶ κακούργων καὶ τοῖς ἀγγαρεῦσι νὰ θραύωσι πέτρας».

* * *

Ἡ πνευματικὴ καὶ ἀνθρωπιστικὴ ὑποστήριξη τοῦ Ἐθνομάρτυρος πρὸς τὸ ποιμνίό του διακόπτεται βίαια ἀπὸ τὴν ἡγεσία τῶν Νεοτούρκων. Μὲ δάκρυα στὰ μάτια χιλιάδες Ἕλληνες καὶ ἄλλοι

Χριστιανοί, συγκεντρωμένοι στο προαύλιο του Ναού της Αγίας Φωτεινής παρακολουθούν την βάρβαρη απομάκρυνσή του από την Σμύρνη, στις 21 Αυγούστου του 1914. Στην εξορία ο Μητροπολίτης Χρυσόστομος έμεινε έως τον Δεκέμβριο του 1918, όταν έπανήλθε στην Σμύρνη μέσα σε κλίμα έλευθερίας και απέραντης χαράς του ποιμνίου του, χαράς που κράτησε μόνο έως το 1922....

(*) Έφημερ. «**Εστία**», 13.2.2014, σελ. 4. Έπιμ. ήμετ.

(**) Οί έπιστολές του Χρυσοστόμου Σμύρνης περιέχονται στο τρίτομο έργο που εξέδωσε το Μορφωτικό Ίδρυμα της Έθνικης Τραπέζης και έχει τίτλο: «Το Αρχείο του Έθνομάρτυρος Σμύρνης Χρυσοστόμου, όπως διεσώθη από τον Μητροπολίτη Αυστρίας Χρυσόστομο Τσίλερ». Ο Β΄ Τόμος περιέχει τις έπιστολές του Έθνομάρτυρος των έτών 1910-1914.